

GİRİŞİMCİLİK NİYETİNİ ETKİLEYEN TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE GİRİŞİMCİ KİŞİLİK BOYUTLARI: TRAKYA ÖRNEĞİ*

Yasin Akkuş¹
Çağatay Akdoğan²
Ayşe Akyol³

Öz

Yeni iş modellerinin ortaya çıkması ve teknolojik gelişmesi ile girişimciliğin önemi hızla artmaktadır. Özellikle genç ve genç-yetişkin bireylerde teknolojik girişimcilik eğiliminin arttığı açıkça görülmektedir. Ancak girişimciliğin geliştirilmesi ve girişimcilik ekosisteminin oluşturulması için meydana getirilen ulusal ve uluslararası politikalar oldukça genel bir çerçevede ve tüm girişimcileri kapsamaması hedefi ile hazırlanmaktadır. Girişimcilik politikalarının girişimcilik türüne uygun olarak hazırlanabilmesi için öncelikle hedeflenen girişimcilerin kişilik profillerinin ortaya konması gerekmektedir. Bu araştırma ile özellikle genç ve genç-yetişkin bireylerin kişilik özelliklerinin ve girişimci kişiliğe dair boyutlarının girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma, Trakya'da bulunan üç üniversitede öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma verileri Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) aracılığı ile incelenmiştir. Sonuç olarak Dışa Dönüklük boyutunun, Girişimcilik Niyeti üzerinde Yenilikçilik boyutu aracılığıyla anlamlı bir etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti, Yenilikçilik, Dışa Dönüklük, Eysenck Kişilik Anketi

EFFECTS OF MAIN PERSONALITY TRAITS AND ENTREPRENEUR PERSONALITY ASPECTS ON ENTREPRENEURSHIP INTENTION: A SAMPLE OF THRACE

Abstract

The importance of entrepreneurship is rapidly increasing with the development of technology and the emergence of new business models. It is clearly seen that technological entrepreneurship tendency is increasing especially in young individuals. However, the national policies for the development of entrepreneurship and the creation of the entrepreneurship ecosystem are prepared in a very general framework. It is necessary to reveal the personality profiles of the targeted entrepreneurs in order to prepare entrepreneurship policies according to the type of entrepreneurship. In this research, especially the effects of personality traits of young individuals and entrepreneurial personality dimensions on entrepreneurship tendencies were investigated. The research was conducted on students who study in three universities in Thrace. Research data were analyzed through Structural Equation Model (SEM). As a result, it has been determined that the dimension of Extroversion has a significant effect on the Entrepreneurship Intention through the Innovation dimension.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Intention, Innovativeness, Extroversion, Eysenck Personality Questionnaire

¹ Uygulamalı Girişimcilik Eğitmeni, yasin_akkus@yahoo.com

² Araştırma Görevlisi, Trakya Üniversitesi, İİBF, İşletme ABD, cagatayakdogan@trakya.edu.tr

³ Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, İşletme ABD, ayseakyol@trakya.edu.tr

*Bu çalışma 2018/150'nolu Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (TÜBAP) desteği ile hazırlanmıştır.

*Bu çalışmanın ilk hali 26-29 Eylül 2018 tarihlerinde Lüleburgaz'da düzenlenen International Congress on Entrepreneurship, Technology, Innovation and Design adlı kongrede sözel bildiri olarak sunulmuş ve geliştirilerek makale haline getirilmiştir.

Giriş

Girişimcilik kavramı tanımlandığı ilk günden bugüne kadar birçok değişikliğe uğrarken girişimcinin de özelliklerinde, taleplerinde, yöntemlerinde pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Günümüzde girişimci; hızla gelişen teknoloji, artan rekabet ortamı, küreselleşen piyasalar ve değişen finansal sistem içerisinde boğulmaktadır (Çakırcı, 2016, s. 111-114). Girişimciliğin önemini fark eden gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ise girişimcinin önündeki engelleri kaldırmak hatta onları teşvik etmek için eğitimler, destekler ve benzeri faaliyetler düzenlemektedir (Özdevecioğlu, 2013, s. 1-14).

Girişimciliğin bu kadar önemli olduğu ortada iken girişimcinin kişilik özelliklerinin tanımlanması ve karşılaştırılması kaçınılmazdır. Girişimci çevresel faktörlere maruz kalmadan önce kişisel faktörlerden etkilenmektedir. Bu kişisel faktörlerde meydana gelen değişimlerin de girişimcilik niyetini etkilemesi beklenmektedir (Soyşekerci, 2014, s. 8-11). Bu nedenle, girişimcilik niyetini etkileyen kişilik ve girişimci kişilik faktörlerin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi gerekmektedir. Böylece girişimcilik eğitimi başta olmak üzere destek, motivasyon, koçluk, mentörlük, melek yatırımcılık gibi bir çok unsurun bu kişilik özelliklerine sahip bireyler üzerinde yoğunlaşması sağlanabilecektir (Çuhadar, 2013, s. 157-167).

1. Girişimcilik Kavramı ve Girişimci

Girişimcilik kavramı; Fransızca “entreprende” fiilinden gelmekte ve İngilizceye “entrepreneur” şeklinde; üzerine almak, üstlenmek, sorumluluk almak, (işe) girişmek, başlamak gibi anlamlar taşıyarak geçmektedir. Girişimci ise “harekete geçen ve yenilik yoluyla farklı bir şey yaratan” şeklinde tanımlanabilmektedir (Soyşekerci, 2014, s. 5). Uygulamada ise, girişimci kâr sağlamak amacıyla işletme kuran ve faaliyete geçiren kişidir. Girişimci başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak için üretim faktörlerini elde eder ve bunları bir araya getirerek ürün veya hizmet olarak sunar. Girişimcinin işletmeyi kurmak dışında üstlendiği birçok görevi vardır. Girişimci işletme kurulduktan sonra da kenara çekilmemekte, teknik konularda bilgi sahibi olup gerektiğinde müdahale etmekte, yeni ürün veya hizmet türleri ortaya koymakta, yeni üretim yöntemleri bulup uygulamaya çalışmaktadır. İşletmenin kuruluş aşamasında girişimci aynı zamanda yönetici sıfatına haiz olsa da işletme büyüdükçe bu görevi başkasına devredebilmektedir (Doğan, 2014, s. 7).

Tüm bu yaklaşımlara göre girişimciler; mal ve/veya hizmete yönelik, başkalarının göremediği bir fırsatı (genellikle yenilikçi bir gözle) görerek iş fikrine dönüştüren, tüm riskleri üzerine alarak ve üretim faktörlerini organize ederek bir araya getiren, teknolojik gelişmeleri takip eden ve meydana gelebilecek yeniliklere açık, yaratıcı bireyler olarak tanımlanabilmektedir (Döm Tomak, 2015, s. 4-5).

1.1. Girişimcinin Kişiliğini Etkileyen Faktörler

Girişimcinin kişiliğine etki eden dışsal ve içsel birçok faktör bulunmakta, her bir faktörün girişimci üzerindeki etkisi farklı yoğunlukta olmaktadır. Bu faktörler; ekonomik faktörler, sosyolojik faktörler ve psikolojik faktörler olarak gruplandırılabilir. Kişinin doğduğu, büyüdüğü ve yaşadığı çevre onun ekonomik faktörlerini; kökeni, aile yapısı, eğitim düzeyi, yaşı, arkadaş çevresi vb., unsurlar sosyolojik faktörlerini oluşturmaktadır (Bozkurt, 2011, s. 20).

1.1.1. Ailenin ve Eğitimin Etkisi

Girişimcinin içinde yetiştiği aile ve tabii ki anne babanın etkisi kişiliğinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Çocuğun psikolojisi üzerinde ebeveynlerin etkisi büyüktür. Anne-babanın çocuğu özgüvenli, dışa dönük yetiştirmesi onu girişimciliğe daha yakın bir konuma getirebilir. Anne ve baba mesleklerinin girişimci üzerinde etkisi bulunduğu dair güçlü görüşler bulunmaktadır. Anne ve/veya babası memur olan bir çocuğun rol model oluşturması nedeniyle memur olmaya eğilimli olduğu gözlenmektedir. Aynı şekilde anne ve/veya baba girişimci yani kendi işinin sahibi ise çocukta da girişimcilik potansiyeli artmaktadır (Marangoz, 2017, s. 65-66). Bağımsız çalışma

duygusu daha küçük yaşlarda çocuğun kişiliğine işlemekte ve çocuklar girişimciliği genellikle kariyer tercihlerinin ilk sıralarına koymaktadırlar (Atasoy, 2012, s. 11).

Girişimci olmak için eğitim şartı bulunmamaktadır. 1980 öncesi kurulan işletmelerde girişimcilerin sadece temel eğitim aldığı gözlemlenmişken, bu tarihten sonra işletme kuran girişimcilerin eğitim seviyesinde genel bir artış gözlemlenmektedir (Yurtsever, Atış ve Yurtsever, 2006, s. 6). Bu eğitimler günümüzde girişimciye girişiminden önce sağlanabildiği gibi işletme kuruluşundan sonra da İşletme Tezsiz Yüksek Lisans vb. akademik programlarla sunulmaktadır. Bu arada, temel eğitim düzeyinde kalmış veya belirli bir alanda iyice uzmanlaşmış girişimcilerin Dunning-Kruger Sendromuna dikkat etmesi gerekmektedir. Dunning-Kruger yaptıkları araştırmada; daha az bilgi ve yetkinlik düzeyine sahip kişilerin kendilerini gerçek durumda daha yetkin zannettiğini, buna karşılık oldukça yetkin kişilerin kendilerini olandan daha az yetkin zannettiğini ortaya koymuştur. Bu gerçekten sapma hali eğitim almış bireylerde daha da artmaktadır (Kruger ve Dunning, 1999, s. 1130-1132). Girişimciyi bu sendromda bekleyen iki önemli tuzak vardır. Girişimci yeterli bilgi, beceri ve yetkinliği olmadığı halde, bunlara yeterli düzeyde sahip olduğu yanılgısıyla hareket ederse başarısız olma olasılığı artmaktadır. Buna karşılık girişimci; yeterli bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olduğu halde daha azına sahip olduğunu düşünürse girişim için gerekli olan cesareti toplayamayabilir.

1.1.2. Kültürün Etkisi

Kültür, insan üzerine etki eden en büyük unsurdur. Kültür, toplumun ortak özelliğidir ve bireyden bireye aktararak öğrenilir (Çelik ve Akgemci, 2010, s. 26). Ahlaki kurallardan davranış kalıplarına, yaşam tarzına ve sosyal çevreye kültürün etkisi oldukça fazladır. İçinde bulunduğu toplumun düşünce yapısı ve kültürü girişimciyi büyük oranda etkilemektedir. Yapılan çalışmalarda, Avrupa'da yaşayan göçmen topluluklarından Hindistan, Pakistan ve Türk kökenlilerde girişimcilik potansiyelinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yine benzer şekilde ülkemizde Kayseri, Konya, Denizli gibi şehirler diğer şehirlere göre girişimcilik kültürü yönünden daha öndedir (Tutar ve Altınkaynak, 2014, s. 34). Aynı ekonomik çevrede yaşayan topluluklarda bu farklılaşmanın olması kültürün, girişimcinin kişiliğinin üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

1.1.3. Diğer Demografik Etkiler

Yaş, cinsiyet, deneyim gibi diğer demografik faktörlerin de girişimci üzerinde etkisinin bulunduğu düşünülmektedir. Son yıllarda özellikle kadın girişimcilik, genç girişimcilik gibi girişimin yaşını ve cinsiyetini öne alan konularda çalışmalar hızla artmıştır (Usta, 2018, s. 197-219).

Kadına ve erkeğe biçilen roller toplumdaki farklılıkların göstergesidir. Erkeğin doğu toplumlarında aileyi geçindirme sorumluluğu üstlenmesi girişimcilik eğilimini yükseltmektedir. Buna karşın kadın girişimcilerin işletme kuruluşundan sonra yatırımcılarla, ortaklarla, çalışanlarla, tedarikçilerle ve müşterilerle erkek girişimcilere göre daha iyi iletişim kurduğu görülmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin daha ihtiyatlı ve işletme anlamında daha muhafazakâr oldukları gözlemlenmiştir. Küresel boyutta yapılan bir araştırmada erkek girişimcilerin kadın girişimcilerden %50 daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Karadal, 2013, s. 248-249).

1.2. Girişimcinin Kişilik Özellikleri

Girişimci kişiliğinin tanımlanmasında iki ana yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımların başında Beş Faktör (Big Five) Kişilik Modeli gelmektedir. Bu beş faktör: dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal tutarlılık ve gelişime açıklık olarak sıralanabilir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015, s. 66-67). Girişimci kişiliği temel alan bir diğer yaklaşım ise Büyük Üçlü (Big Three) olarak adlandırılmaktadır. Bunlar; başarıya olan ihtiyaç (need for achievement), kontrol odağı (locus of control) ve risk alma eğilimi (risk-taking propensity) olarak sayılabilmektedir. (Chell, 2008, s. 88-89).

Girişimcinin kişilik özelliklerine yoğunlaşan iki ana yaklaşımın dışında başka boyut ve alt boyutları ele alan birçok araştırma yapılmıştır. Girişimcinin kişiliğine dair yapılan güncel araştırmalar **Tablo 1**'de ayrıntılı olarak listelenmektedir.

Tablo 1: Son Yıllarda Yapılan Bazı Girişimci Kişilik Çalışmaları

Makalenin Adı	Yazarlar ve Yılı (Kaynak)	Ülke	Araştırılan Girişimci Kişilik Boyutları
Demographic factors, personality and entrepreneurial inclination	Chaudhary (2017)	Hindistan	Kontrol Odağı Başarı İhtiyacı Belirsizliğe Karşı Tolerans Risk Alma Eğilimi Kendine Güven Yenilikçilik
A comparison study on personality traits based on the attitudes of university students toward entrepreneurship	Çolakoğlu ve Gözükara (2016)	Türkiye	Girişimcilik Niyeti Yenilikçilik Başarı İhtiyacı Kontrol Odağı Girişimsel Farkındalık
Adaptation of an entrepreneurial motivation scale into Spanish	Boada-Grau, Sánchez-García, Viardot, Boada-Cuerva ve Vigil-Colet (2016)	İspanya	Bağımsızlık ve Otonomi Dış Motivasyon Aile Güvenliği İç Motivasyon
Entrepreneurship intention among students. The antecedent role of culture and entrepreneurship training and development	Adekiya ve Ibrahim (2016)	Nijerya	Algılanan Uygunluk Algılanan Tutarlılık Etkililik Eğitim Girişimcilik Niyeti
Linking personal turbulence and creative behavior: The influence of scanning and search in the entrepreneurial process	Tang (2016)	Amerika	Yönetimsel Tecrübe Girişimcilik Tecrübesi Sektör Tecrübesi Pozitif ve Negatif Türbülans Yaratıcılık
Predicting entrepreneurial motivation among university students The role of entrepreneurship education	Farhangmehr, Gonçalves ve Sarmento (2016)	Portekiz	Temel Bilgi Düzeyi Girişimcilik Bileşenleri Girişimcilik Motivasyonu Girişimcilik Eğitimi
Psychological capital and the startup capital entrepreneurial success relationship	Baluku, Kikooma ve Kibanja (2016)	Uganda	Kendine Güven Umut İyimserlik Girişimcilik Başarısı Tatmin Düzeyi
Entrepreneurs adoption of information system innovation - The impact of individual perception and exogenous factors on entrepreneurs behavior	Moghavvemi, Mohd Salleh ve Standing (2016)	Malezya	Performans Beklentisi Çaba Beklentisi Sosyal Etkilenme
Entrepreneurs' optimism, cognitive style and persistence	Adomako, Danso, Uddin ve Damoah (2016)	Gana	Girişimsel Sebat Girişimsel İyimserlik Bilişsel Stil
Why entrepreneurs often experience low, not high, levels of stress: The joint effects of selection and psychological capital	Baron, Franklin ve Hmieleski (2016)	Amerika	Strese Karşı Direnç Psikolojik Sermaye Kişisel İyi Bakış
Personal values and entrepreneurial orientations in Malay entrepreneurs in Malaysia Mediating role of self-efficacy	Alam, Mohd, Kamaruddin ve Nor (2015)	Malezya	Kendine Güven Girişimsel Uyum Kişisel Değerler
ADHD-like behavior and entrepreneurial intentions	Verheul, Block, Burmeister-Lamp, Thurik, Tiemeier ve Turturea (2015)	Hollanda	Girişimcilik Niyeti Hiperaktif Davranış

Nascent entrepreneurs' personality attributes and the international dimension of new ventures	Muñoz-Bullón, Sánchez-Bueno ve Vos-Saz (2015)	GEM Ülkeleri	Proaktiflik Risk Algısı Yenilikçilik Uluslararasılaşma
Entrepreneur selection methodology for entrepreneurship promotion programmes	Santos ve Caetano (2014)	Portekiz	Genel Zeka Pratik Zeka Duygusal Denge Kendine Güven
Fostering youth entrepreneurship: Preliminary findings from the young entrepreneurs study	Geldhof, Porter, Weiner, Malin, Bronk, Agans, Mueller, Damon ve Lerner (2014)	Amerika	Finansal Risk Toleransı Yeniliklere Uyum

1.2.1. Biyolojik Yaklaşım ve Eysenck Kişilik Anketi

Girişimcinin kişilik özellikleri çalışmalarının daha çok psikoloji literatüründe “Ayrıcı Özellikler Yaklaşımı” olarak isimlendirilen Beş Faktör Modeli üzerine yapıldığı görülmektedir. Buna karşılık, Eysenck’in başını çektiği Biyolojik Yaklaşımı temel alan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Başol, Dursun ve Aytaç, 2011).

Eysenck Kişilik Anketi temelde Eysenck kişilik teorisine dayanmaktadır. İlk geliştirildiğinde nörotisizm - stabilite, dışa dönüklük ve içedönüklük boyutları bulunmakta iken, sonradan psikotizm ve yalan-ölçeği boyutları eklenmiştir (Karancı , Dirik ve Yorulmaz, 2007). Nörotisizm puanı yüksek olan bireylerin kaygılı, depresif, çekingen, aşırı duygusal ve özgüveni düşük bireyler olacağı ifade edilmiştir. Dışa dönüklük boyutunda yüksek puana sahip bireyler ise iletişime açık, girişken, sosyal ortamları tercih eden bireyler olarak tarif edilmektedir. Psikotizmde ise kişilerin soğuk, saldırgan, insanlarla ilişkileri sınırlı, empati yeteneği zayıf karakterlere sahip oldukları belirtilmektedir. Yalan ölçeğinde ise anketin geçerliliği sınanmaktadır (Burger, 2006, s. 343-350).

1.2.2. Girişimci Kişilik Boyutları

Girişimcilerin kişilik boyutlarının tespitinde farklı değişkenleri ele alan birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Bu çalışmada, girişimci kişilik boyutları arasında bulunan yenilikçilik, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti kavramları ele alınmaktadır.

Yenilikçilik: Yenilikçilik, girişimci kişiliğin temel boyutlarından birisidir. Genel anlamda yenilikçilik, bir problemi çözmek veya bir ihtiyacı gidermek üzere yeni bir düşünce veya fikrin ortaya çıkartılması ve kaynaklarının tespit edilerek uygulamaya geçilmesidir. Yeniliğin icattan farklı ve daha kapsamlı bir kavram olduğu belirtilmektedir. Yeni ürün geliştirmede odak nokta genellikle “olmayanı var etme” iken yenilikte işlevsellik ve ticarileşme yönleri öne çıkmaktadır (Marangoz, 2017, s. 49-50). Bu kapsamda yenilikçilik boyutunun daha iş fikri aşamasından başlayarak tüm girişimcilik süreçlerinde önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Bu nedenle yenilikçilik kavramının girişimci kişilikle ve girişimcilik niyeti ile önemli bir bağının olduğu düşünülmektedir.

Risk Alma Eğilimi: Risk; beklenmeyen olayın görülme sıklığı, gerçekleşme ihtimali ve şiddetinin bütünü olarak tarif edilmektedir (Özdemir, 2003, s. 14-22). Başta insan olmak üzere tüm canlılar belirli oranda sistematik risk ile hayatını sürdürmektedir. Girişimci olsun olmasın tüm insanlar genel riskler olarak da tarif edilebilecek bu risklere maruz kalmaktadır. Girişimcilik ise neredeyse risk ile özdeşleşmiş bir kavram olarak görülmektedir. Girişimci ise sistematik (genel) risklerin dışında bazı riskleri de ek olarak üstlenmektedir. Girişimcinin bu ilave riskleri almadan sahip olduğu bir fikri hayata geçirmesi ve sürdürmesi mümkün değildir. Bu ek risklerin başında finansal riskler, itibari riskler, fizyolojik-psikolojik riskler gelmektedir. Hatta birçok girişimci gelecekte kazanmayı ümit ettiği parayı riske atarak girişiminin finansmanının bir kısmını kredi ile

sağlamaktadır. Girişimci kişiliğin altında önemli bir başlığı oluşturan risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca risk alma eğiliminin yenilikçilik ve kendine güven-öz yeterlilik boyutları ile de bağlantılı olduğu ifade edilmektedir (Eyuboğlu, 2004, s. 90).

1.2.3. Girişimcilik Niyeti

Girişimcilik niyeti, kişinin girişimci olmaya dair inancını ölçmektedir (Çolakoğlu ve Gözükara, 2016). Kişinin geleceğe dair vizyonu, fırsatları tanımlayıp değerlendirebileceğine dair inancı, girişimcilik niyetinde önemli bir rol oynamaktadır. Girişimcilik niyeti yüksek bireylerin, düşük bireylere göre daha atılgan oldukları, girişimci olmak için daha fazla çaba gösterdikleri söylenmektedir (Akkuş ve Menteş, 2017).

2. Trakya Bölgesindeki Girişimcilerin, Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Kişilik Boyutları Üzerine Bir Araştırma

Araştırma; İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasının (İBBS) ikinci versiyonuna göre, TR21 kodu ile sınıflanan Tekirdağ alt bölgesinde (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli illerinde) yapılmıştır. Çalışmada, sınıflama kodu ve adı yerine yaygın kullanılan ad olan “Trakya” tercih edilmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

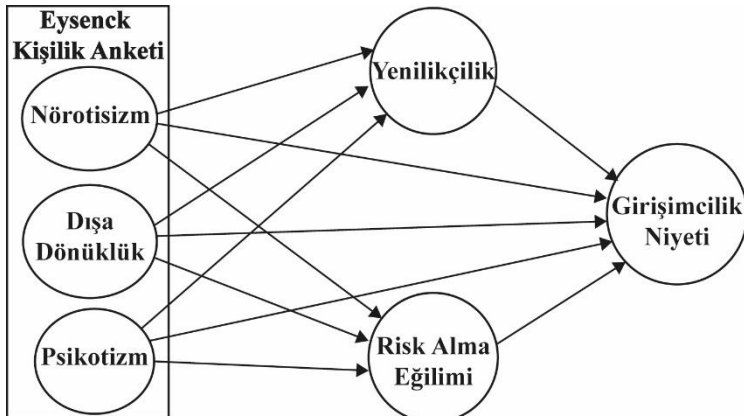
Araştırmanın amacı, Trakya bölgesi genelinde girişimci kişilik yapısının tanımlanması ve kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki bağlantının incelenmesidir. Böylece girişimcilik niyeti yüksek kişilerin özellikleri tanımlanacaktır. Kişilik özelliklerinin tanımlanmasında biyolojik yaklaşımın öncülerinden olan Hans Eysenck’in kişilik kuramı ile girişimcilik niyeti ve girişimci kişilik yapısı arasındaki ilişkinin yeterli düzeyde sorgulanmadığı görülmektedir. Eysenck kişilik kuramına göre kişilik özelliklerini oluşturan nörotisizm-stabilite, dışa dönüklük ve içedönüklük, psikotizm boyutları biyolojik temelli olarak belirli düzeyde gelmekte ve çevre koşullarına göre belirli bir ölçüde pekiştirilmekte ya da söndürülmektedir (Burger, 2006, s. 341-347). Bu bağlamda Eysenck kişilik kuramının girişimciliğin biyolojik temellerini sorgulamada yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Eysenck kişilik kuramındaki kişilik özellikleri ile girişimci kişilik boyutlarının ve girişimcilik niyetinin karşılaştırılması, girişimciliğin kişilik üzerindeki biyolojik etmenlerle olan ilişkisini belirleyecektir. Bu kapsamda, girişimcinin kişiliği üzerine yapılan çalışmalardaki literatür açığının da kapatılması amaçlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın modelinde kişilik özellikleri egzogen değişken olarak tanımlanmışken yenilikçilik, risk alma eğilimleri ve girişimcilik niyeti endojen değişken olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın modeli Şekil 1’de görsel olarak aktarılmaktadır.

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

H₁:Kişilik özellikleri ile Girişimcilik Niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_{1a}:Nörotisizm ile Girişimcilik Niyeti arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{1b}:Dışa dönüklük ile Girişimcilik Niyeti arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{1c}:Psikotizm ile Girişimcilik Niyeti arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₂:Yenilikçilik ile Girişimcilik Niyeti arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₃:Risk Alma Eğilimi ile Girişimcilik Niyeti arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₄:Kişilik Özellikleri ile Yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_{4a}:Nörotisizm ile Yenilikçilik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{4b}:Dışa dönüklük ile Yenilikçilik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{4c}:Psikotizm ile Yenilikçilik arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₅: Kişilik Özellikleri ile Risk Alma Eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_{5a}:Nörotisizm ile Risk Alma Eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{5b}:Dışa dönüklük ile Risk Alma Eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{5c}:Psikotizm ile Risk Alma Eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₆: Kişilik Özelliklerinin Yenilikçilik üzerinden Girişimcilik Niyeti üzerinde etkileri bulunmaktadır

H_{6a}:Nörotisizm ile Girişimcilik Niyeti arasında Yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{6b}:Dışa dönüklük ile Girişimcilik Niyeti arasında Yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{6c}:Psikotizm ile Girişimcilik Niyeti arasında Yenilikçilik üzerinden negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₇: Kişilik Özelliklerinin Risk Alma Eğilimi üzerinden Girişimcilik Niyeti üzerinde etkileri bulunmaktadır

H_{7a}:Nörotisizm ile Girişimcilik Niyeti arasında Risk Alma Eğilimi üzerinden pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{7b}:Dışa dönüklük ile Girişimcilik Niyeti arasında Risk Alma Eğilimi üzerinden pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{7c}:Psikotizm ile Girişimcilik Niyeti arasında Risk Alma Eğilimi üzerinden negatif yönlü bir ilişki vardır.

2.3. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Araştırmada kişilik özelliklerinin tespit edilmesi için Karancı vd. (2007)'nin Türkçeye uyarladığı Eysenck kişilik anketi gözden geçirilmiş / kısaltılmış formu kullanılmıştır. Girişimci kişilik boyutlarının tespit edilmesi için Çolakoğlu ve Gözükara (2016)'nın çalışmalarında kullandıkları Yenilikçilik ve Girişimcilik Niyeti ölçekleri uygulanmış; Risk Alma Eğiliminin ölçülmesi için ise Alpkın, Keskin ve Zehir (2002) 'nin Türkçeye uyarladığı ölçek kullanılmıştır.

Anketin ilk bölümü demografik verilerin alındığı bölümdür. İkinci bölümde ise Eysenck Kişilik Anketi bulunmakta ve yirmi dört sorudan oluşan ankette yanıtlar "Evet" ya da "Hayır" olarak istenmektedir. Üçüncü bölümde ise yenilikçilik, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti toplamda on dokuz soruyla ölçülmektedir. Girişimcilik niyetine dair ölçek dört, yenilikçiliğe dair ölçek sekiz, risk alma eğilimine dair ölçek yedi sorudan oluşmaktadır. Üçüncü bölümündeki sorulara

dair yargılara katılımcılardan 5'li Likert Ölçeği ile (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) yanıtlamaları istenmektedir.

Araştırmanın ana kütlesi, Trakya bölgesinde bulunan üç üniversitenin (Trakya Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi) öğrencilerinden olmaktadır. Üniversitelerin öğrenci sayıları (Trakya Üniversitesi 48.542, Namık Kemal Üniversitesi 35.644, Kırklareli Üniversitesi 26.643 öğrenci) dikkate alınarak Tabakalı Örneklemeye yöntemi uygulanmış ve 393 katılımcıya ulaşılmıştır. 6 anket yeterli doldurulmadığı için değerlendirmeye alınmamış ve sonuç olarak toplamda 387 adet anket verisi elde edilmiştir. Verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki etkilerin tespiti için Yapısal Eşitlik Modellemesi yöntemi tercih edilmiş ve AMOS programı kullanılmıştır.

2.4. Araştırmanın Bulguları

Söz konusu çalışmada anket yolu ile elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Oluşturulan ankette ters olarak kodlanan ifadelerin düze çevrilen kopyaları oluşturulmuş ve tüm analizlerde bu düzeltilmiş veriler kullanılmıştır. Eysenck kişilik anketindeki veriler için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır (Coşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2015, s. 283-290). Değişkenlerin Cronbach's Alpha ve Kaiser-Meyer-Olkin değerlerine SPSS paket programında bakılmış ve **Tablo 2**'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Değişkenlerin Cronbach's Alpha ve Kaiser-Meyer-Olkin değerleri

Değişken	Cronbach's Alpha	Kaiser-Meyer-Olkin
Dışa Dönüklük	0,794	0,759
Nörotizm	0,616	
Psikotizm	0,303	
Yenilikçilik	0,695	0,662
Girişimcilik Niyeti	0,778	0,632
Risk Alma Eğilimi	0,517	0,674

Tablo 2'deki değerler incelendiğinde, Risk Alma Eğilimi değişkeninin Cronbach's Alpha değeri kabul edilebilir değerin altında olduğu görülmüş ve araştırma modelinden çıkartılması kararlaştırılmıştır. Psikotizm boyutunun güvenilirliğinin Türkiye'de ve dünyada yapılan diğer çalışmalarda olduğu gibi düşük ve kabul edilebilir değerlerin altında olduğu görülmektedir (Başol vd., 2011). Bu sonuçlar neticesinde psikotizm boyutunun da araştırma modelinden çıkartılmasına karar verilmiştir. Belirlenen değişkenlere AMOS programında doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve **Tablo 3**'te listelenen değerlere ulaşılmıştır. NFI indeksi değerinin kabul edilebilir uyuma sahip olduğu diğer değerlerin ise uyum endeksi ölçütlerine göre iyi uyuma sahip olduğu görülmektedir (İlhan ve Çetin, 2014).

Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum	AMOS Değerleri
χ^2/df	$2 < \chi^2/df \leq 3$	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	1,473
RMSEA	$0.05 < RMSEA \leq 0.08$	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	0,035
NFI	$0.90 \leq NFI < 0.95$	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	0,929
CFI	$0.90 \leq CFI < 0.95$	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	0,975
GFI	$0.90 \leq GFI < 0.95$	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	0,967
AGFI	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	0,949

Modelde, AVE (Average Variance Extracted) ve CR (Composite Reliability) değerlerine bakıldığında **Tablo 4**'te sunulan değerlere ulaşılmıştır. Bu değerler incelendiğinde AVE değerlerinin kabul edilebilir, CR değerlerinin ise istenen değerlerin üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Modelin AVE ve CR Değerleri

	AVE Değerleri (>0,50)	CR Değerleri (>0,60)
Dışa Dönüklük	0,50	0,831
Girişimcilik Niyeti	0,50	0,666
Nörotisizm	0,50	0,744
Yenilikçilik	0,50	0,746

Geçerliliğin, bütünlüğü ve güvenilirliğin sağlanmasının ardından söz konusu değişkenler için AMOS programında yol analizi yapılmıştır. **Şekil 1**'de sunulan modeldeki risk alma eğilimi ve psikotizm değişkenleri yol analizi modeline dâhil edilmemiştir. Model uyum değerleri **Tablo 5**'te listelenmiştir. NFI değerinin kabul edilebilir uyuma sahip olduğu diğer değerlerin ise uyum endeksi indekslerine göre iyi uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir (Schumacker ve Lomax, 2010).

Tablo 5: Yol Analizi Modeli Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum	AMOS Değerleri
χ^2/df	$2 < \chi^2/df \leq 3$	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	1,168
RMSEA	$0.05 < RMSEA \leq 0.08$	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	0,021
NFI	$0.90 \leq NFI < 0.95$	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	0,942
CFI	$0.90 \leq CFI < 0.95$	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	0,991
GFI	$0.90 \leq GFI < 0.95$	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	0,974
AGFI	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	0,958

Tüm bu bulgular ışığında yol analizi modelinin anlamlılığı ve güvenilirliğinin yeterli olduğu görülmüş ve modelin kabul edilebilir olduğu test edilmiştir. Sonraki aşamada değişkenler arasındaki toplam etki, standardize edilmiş toplam etki, standardize edilmiş doğrudan etki ve standardize edilmiş dolaylı etki incelenerek Tablo 6'da gösterilmiştir. Dışa dönüklük ile girişimcilik niyeti arasındaki yenilikçilik üzerinden gerçekleşen dolaylı etkinin anlamlılığını test etmek için Sobel testi kullanılmıştır. Sobel testi sonucunda, bahsi geçen standardize edilmiş dolaylı etkinin $P < 0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Böylece; yenilikçiliğin, dışa dönüklük ile girişimcilik niyeti arasında moderatör (aracı) değişken görevine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Değişkenler Arasındaki Etki Değerleri

	Toplam Etki	Standardize Edilmiş Toplam Etki	Standardize Edilmiş Doğrudan Etki	Standardize Edilmiş Dolaylı Etki
Dışa Dönüklük→Yenilikçilik	0,690	0,361***	0,361	0,000
Dışa Dönüklük→Girişimcilik Niyeti	0,718	0,410***	0,257	0,152***a
Yenilikçilik→Girişimcilik Niyeti	0,387	0,421***	0,421	0,000
Nörotisizm→Yenilikçilik	-0,118	-0,067	-0,067	0,000
Nörotisizm→Girişimcilik Niyeti	-0,76	-0,47	-0,19	-0,028

* P değeri 0,05'ten küçük

** P değeri 0,01'den küçük

*** P değeri 0,001'den küçük

^a Dolaylı etkinin P değeri Sobel Testinden Elde Edilmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında **H_{1b}**, **H₂**, **H_{4b}** ve **H_{6b}** hipotezlerinin kabul edildiği görülmektedir. Böylelikle dışa dönüklük ile girişimcilik niyeti arasında, yenilikçilik ile girişimcilik niyeti arasında, dışa dönüklük ile yenilikçilik arasında ve dışadönüklük ile girişimcilik niyeti arasında yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte söz konusu hipotezlerin dışında yer alan diğer hipotezlerin ise kabul edilmediği görülmektedir.

3. Sonuçlar

AMOS programı üzerinden yapılan yol analizinde modelde yer alan nörotisizm değişkeninin diğer değişkenler ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Dışa dönüklük değişkeninin hem yenilikçilik hem de girişimcilik niyeti değişkenleri üzerinde anlamlı bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. **Tablo 6**'daki standardize edilmiş etki değerleri üzerinden değerlendirme yapıldığında dışa dönüklüğün girişimcilik niyeti üzerinde hem doğrudan hem de yenilikçilik üzerinden dolaylı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile literatürde var olan bilgiler karşılaştırıldığında aşağıdaki değerlendirmelere ulaşılmıştır. Bazı bireylerin girişimcilik fırsatlarını değerlendirirken diğerlerinin neden değerlendiremediğini açıklayan önemli bir boyut olan yenilikçiliğin (Chell, 2008, s. 162), kişilik özellikleri altında bulunan dışa dönüklük ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmakta ve bu durumun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir (Başol vd., 2011). Dışa Dönük bireylerin odak noktası olan dış dünyayı deneyimlerle öğrenme ve sürekli heyecan peşinde koşma eğilimlerinin Yenilikçilik boyutunu pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir (Burger, 2006, s. 191).

Dışa dönüklüğün, girişimcilik niyeti üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri girişimcilerin temel kişilik özellikleri üzerine fikirler sunmaktadır. Dışa dönük bireylerin daha sosyal bir yapıları

varken içe dönük bireyler ise genellikle yalnız ve ilgi odağı olmayı bekleyen bireylerdir (Sayar ve Dinç, 2016, s. 107). Yine Trakya Bölgesinde yapılan bir diğer araştırmada girişimcilerin orta ve yüksek düzeyde sosyal atılganlık gösterdikleri tespit edilmiştir (Akkuş ve Menteş, 2017, s. 7-14). Bu kapsamda; Trakya Bölgesinde, girişimcilik niyeti yüksek bireylerin dışa dönük ve atılgan bireyler olduğu söylenebilmektedir.

Yenilikçiliğin, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olması literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Yenilikçi bireylerin iş fikri geliştirmek ve bu iş fikirlerini kendi işletmelerinde hayata geçirmek üzerine yüksek düzeyde arzu ve motivasyona sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bireylerin başka bireylerin icatlarını, keşiflerini ticari ürün ya da hizmet haline getirerek girişimde bulunmalarına da sıklıkla rastlanmaktadır (Spulber, 2014, s. 1-2). Yeni bir ürün/hizmet geliştirmek veya yeni bir yöntem bulmak olarak tarif edilen yenilikçiliğin, girişimciliğin ayrılmaz bir fonksiyonu olduğu belirtilmektedir (Schumpeter, 1947, s. 151).

Tüm bunlara dayanarak; girişimcilik ekosistemi geliştiren politikaların, özellikle genç girişimcilere ve teknolojik girişimcilere ulaşabilmesi için dışa dönük ve yenilikçi bireylere uyumlu bir şekilde düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Yine, girişimcileri geliştirmek üzere yapılacak faaliyetlerin dışa dönük ve yenilikçi bireylere uygun hazırlanması gerekmektedir. Dışa dönük bireyler aynı kişiler ve benzer ortamlarda yapılan uzun faaliyetlerden sıkılmakta ve verimleri düşmektedir. Bu sebeple söz konusu faaliyetler mümkün olduğu kadar sosyal (grup) ortamı destekleyecek bir şekilde, her daim yeni ortamlarda ve oldukça kısa sürelerle düzenlenmelidir.

3.1. Araştırmanın Limitleri ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Araştırmanın sadece Trakya Bölgesinde bulunan Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde öğrenim gören öğrencileri kapsamı araştırmanın başlıca kısıtları arasındadır. Ayrıca araştırmanın belli bir andaki durumu ölçmesi, bir diğer kısıt olarak değerlendirilmektedir.

Benzer çalışmaların, daha büyük ölçekte ve farklı yaş aralıklarını temsil edecek şekilde farklı örneklem gruplarına yapılması tavsiye edilmektedir.

Benzer çalışma modellerinde; özellikle kontrol odağı (focus of control) gibi kişilik boyutlarının ve başarı ihtiyacı (need for achievement) gibi girişimci kişilik boyutlarının etkilerinin incelenmesi yerinde olabilir.

KAYNAKÇA

- Adekiya, A. A., ve Ibrahim, F. (2016). "Entrepreneurship intention among students. The antecedent role of culture and entrepreneurship training and development". *The International Journal of Management Education*, 14(2), 116-132.
- Adomako, S., Danso, A., Uddin, M., ve Damoah, J. O. (2016). "Entrepreneurs' optimism, cognitive style and persistence". *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 22(1), 84-108.
- Akkuş, Y., ve Menteş, S. A. (2017). "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılımcılarının Girişimcilik Eğilimleri: Trakya Örneği". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 12(1), 7-14.
- Alam, S. S., Mohd, R., Kamaruddin, B. H., ve Nor, N. G. M. (2015). "Personal values and entrepreneurial orientations in Malay entrepreneurs in Malaysia: mediating role of self-efficacy". *International Journal of Commerce and Management*, 25(4), 385-401.
- Alpkan, L., Keskin, H., ve Zehir, C. (2002). *Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması*. Paper presented at the Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, K.K.T.C.
- Atasoy, T. (2012). *Kendinizin Patronu Olmak: Girişimcilik*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Baluku, M. M., Kikooma, J. F., ve Kibanja, G. M. (2016). "Psychological capital and the startup capital-entrepreneurial success relationship". *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 28(1), 27-54.
- Baron, R. A., Franklin, R. J., ve Hmieleski, K. M. (2016). "Why entrepreneurs often experience low, not high, levels of stress: The joint effects of selection and psychological capital". *Journal of management*, 42(3), 742-768.
- Başol, O., Dursun, S., ve Aytacı, S. (2011). "Kişiliğin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Üniversiteli Gençler Üzerine Bir Uygulama". *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 13(4), 7-22. doi: 10.4026/1303-2860.2011.186.x
- Boada-Grau, J., Sánchez-García, J. C., Viardot, E., Boada-Cuerva, M., ve Vigil-Colet, A. (2016). "Adaptation of an entrepreneurial motivation scale into Spanish". *anales de psicología*, 32(2), 571-577.
- Bozkurt, Ç. Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (İ. E. Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Chaudhary, R. (2017). "Demographic factors, personality and entrepreneurial inclination: A study among Indian university students". *Education+ Training*, 59(2), 171-187.
- Chell, E. (2008). *The Entrepreneurial Personality: A Social Construction* (2 baskı.). New York: Routledge.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çakırer, M. A. (2016). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çelik, A., ve Akgemci, T. (2010). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler* (3 baskı.). Ankara: Gazi Kitapevi.
- Çolakoğlu, N., ve Gözükara, İ. (2016). "A comparison study on personality traits based on the attitudes of university students toward entrepreneurship". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 133-140.
- Çuhadar, M. T. (2013). "Girişimciliği Özendirme Araçları". In H. Karadal (Ed.), *Girişimcilik* (pp. 157-169). İstanbul: Beta.
- Doğan, M. (2014). *İşletme Ekonomisi ve Yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Döm Tomak, S. (2015). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği* (5 baskı.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Eyuboğlu, D. (2004). *Girişimciliğin Geliştirilmesi* (2 baskı.). Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.

- Farhangmehr, M., Gonçaves, P., ve Sarmento, M. (2016). "Predicting entrepreneurial motivation among university students: The role of entrepreneurship education". *Education+ Training*, 58(7/8), 861-881.
- Geldhof, G. J., Porter, T., Weiner, M. B., Malin, H., Bronk, K. C., Agans, J. P., . . . Lerner, R. M. (2014). "Fostering youth entrepreneurship: Preliminary findings from the young entrepreneurs study". *Journal of Research on Adolescence*, 24(3), 431-446.
- İlhan, M., ve Çetin, B. (2014). "LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması". *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42.
- Karadal, H. (2013). "Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik". In H. Karadal (Ed.), *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karancı , N., Dirik, G., ve Yorulmaz, O. (2007). "Eysenck kişilik anketi-gözden geçirilmiş kısaltılmış formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması". *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 1-8.
- Kruger, J., ve Dunning, D. (1999). "Unskilled and unaware of it: how difficulties in recognizing one's own incompetence lead to inflated self-assessments". *Journal of personality and social psychology*, 77(6), 1121-1134.
- Marangoz, M. (2017). *Girişimcilik* (4 baskı.). İstanbul: Beta Yayınları.
- Moghavvemi, S., Mohd Salleh, N. A., ve Standing, C. (2016). "Entrepreneurs adoption of information system innovation: The impact of individual perception and exogenous factors on entrepreneurs behavior". *Internet Research*, 26(5), 1181-1208.
- Muñoz-Bullón, F., Sánchez-Bueno, M. J., ve Vos-Saz, A. (2015). "Nascent entrepreneurs' personality attributes and the international dimension of new ventures". *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11(3), 473-492.
- Özdemir, A. (2003). *İş Güvenliği*. Ankara: Özkan.
- Özdevecioğlu, M. (2013). "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi". In H. Karadal (Ed.), *Girişimcilik* (pp. 1-14). İstanbul: Beta.
- Özdevecioğlu, M., ve Karaca, M. (2015). *Girişimcilik, Girişimci Kişilik (Kavram ve Uygulama)*. Konya.
- Santos, S. C., ve Caetano, A. (2014). "Entrepreneur selection methodology for entrepreneurship promotion programmes". *The Journal of Entrepreneurship*, 23(2), 201-230.
- Sayar, K., ve Dinç, M. (2016). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi (DEM).
- Schumacker, R., ve Lomax, R. (2010). "A Beginner's Guide to". *Structural Equation Modeling (3rd Edition)*, New York: Taylor & Francis Group.
- Schumpeter, J. A. (1947). "The Creative Response in Economic History". *The journal of economic history*, 7(2), 149-159.
- Soyşekerci, S. (2014). *Uygulamalar ve Şirket Örnekleriyle Girişimcilik*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Spulber, D. F. (2014). *The Innovative Entrepreneur*. New York: Cambridge University Press.
- Tang, J. (2016). "Linking personal turbulence and creative behavior: The influence of scanning and search in the entrepreneurial process". *Journal of Business Research*, 69(3), 1167-1174.
- Tutar, H., ve Altınkaynak, F. (2014). *Girişimcilik (Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, I. (2018). "Kadın Girişimciliği". In A. S. Ünsar (Ed.), *Girişimcilik Üzerine Yazılar* (pp. 197-219). Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Verheul, I., Block, J., Burmeister-Lamp, K., Thurik, R., Tiemeier, H., ve Turturea, R. (2015). "ADHD-like behavior and entrepreneurial intentions". *Small Business Economics*, 45(1), 85-101. doi: 10.1007/s11187-015-9642-4
- Yurtsever, G., Atış, C., ve Yurtsever, Ş. (2006). *Girişimcilik*. Adana: Karahan Kitapevi.